

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

مامل ، متن قوانین - تصویبنامه ها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی
اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخش نامه ها - آگهی های رسمی و قانونی سوالات -

شماره تلفن : ۸۸۹۴-۸۸۹۵ - ۸۸۹۶-۵۴۴۸

۳ شنبه ۲۶ مرداد ماه ۱۳۲۷

بیر: سید محمد باشتی

سال چهارم - شماره ۱۰۱۸

صفحه ۳۳۲۹

دوره یازدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۱۶۰۵

روزنامه یومیه

فهرست مندرجات

- ۱ - صورت مشروح مذاکرات نود و سومین جلسه
- دوره یازدهم از صفحه ۱ تا ۸
- ۲ - آگهی های رسمی ۹

مذاکرات مجلس

جلسه ۹۳

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز ۵ شنبه ۲۱ - مردادماه ۱۳۲۷

فهرست مطالب :

- ۱- تصویب صورت مجلس .
- ۲- بقیه مذاکره در گزارش کمیسیون دادگستری راجع بلیحه عفو مجرمین سیاسی آذربایجان و زنجان .
- ۳- موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه .

مجلس یکساعت و ۴۵ دقیقه قبل از ظهر بریاست آقای رضای حکمت تشکیل گردید

۱ - تصویب صورت مجلس

صورت مجلس جلسه قبل را آقای دادور (منشی) بشرح زیر قرائت کردند

دکتر امینی . علی و کبلی . مشایخی . کلبادی .
خوئیلر .
آقای اردلان راجع بقرائت استیضاح نامه و
آقای تقی زاده راجع بتصویب لایحه عفو عمومی
تذکری دادند و در قرائت استیضاح قرائت ولایحه عفو عمومی
مطرح گردید .
پیشنهاد سابق آقای اردلان مبنی بر اہرام
کمیسیون رسیدگی بآذربایجان و کردستان قرائت
و پس از توضیح مخبر کمیسیون قابل توجه شد .
آقای بین اسفندیاری پیشنهاد نمودند که این
قانون شامل مآزندوران نیز بشود و ضمن توضیحات
خود اظهار عقیده نمودند که شامل تمام کشور باشد و
آقای مخبر کمیسیون تقاضا نمودند پیشنهاد ها برای
مطالعه بکمیسیون ارجاع گردد و آقای دکتر عبده مخالف
بوده گفتند بوجوب ماده ۷۹ پیشنهادهای قرائت نشده
نباید بکمیسیون احاله شود .
درین موقع صورت جلسات پیش بتصویب رسید و
گزارش مرخصی آقایان دذور . محمد ذوالفقاری
فضنفری (در ذو نوبت) صادقی . دکتر آشتیانی
مکرم . سلطانی . افشار . اقبال . حاذقی .
آصف . گنجی . دکتر فلسفی . ناصری . امامی
امری . فولادوند . قهرمان . دکتر مصباح زاده
کشاوری صدر . کفائی . امیرنصرت اسکندری .
نیک بی . سالار بهزادی . ملک الشراء چهار .

ملک مدنی . ظفری . شادلو . قبادیان . کشاوری
صدر . مزیز زنگنه . سلطان العلماء . فضنفری .
فولادوند . تولیت . کامل ما کوئی . نرائی . گرکانی .
عبدالرحمن فرامرزی . محمد علی مسعودی . امیر
تیمور . حسین وکیل . اسلامی . شهاب خسروانی .
دکتر مصباح زاده . شریف زاده . بودافیان . اسدی .
عباسی . صاحب دویانی . صفا امامی - دکتر دفتری .
دیر آمدگان با اجازه - آقایان : امینی -
صاحب جمع . دکتر راجی . منصف ناصر ذوالفقاری .
دکتر طباطبائی . افغسی . مسعود تابتی
دیر آمدگان بی اجازه - آقایان : بیات . حسن
اکبر . آقاخان بختیار . سزاوار . مهندس هدایت

یکساعت و نیم بظہر روز سه شنبه نوزدهم
مرداد مجلس بریاست آقای رضا حکمت تشکیل
و صورت جلسه پیش قرائت گردید .
اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس
خوانده شده است .
غائبین با اجازه - آقایان : دکتر بقائی - آشتیانی
زاده . عبدالله وثوق . مهندس رضوی . اورنگ .
محمد ذوالفقاری . دکتر معظمی . آصف - دکتر
آشتیانی . ناصری . بهار . امیرنصرت اسکندری .
مامقانی . دکتر مجتهدی . امامی امری . سالار
بهزادی . دکتر ملکی . با تمام قلب . احمد فرامرزی .
دولت شاهی .
غائبین بی اجازه - آقایان : محمد حسین قشقائی

● مبن مذاکرات مشروح نود و سومین جلسه از یازدهمین دوره قانونگذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

شریف زاده . حسن اکبر . حسین مکی . عدل اسفندری . بهادری . باناقلیچ . دکتر ملحکی ناصر ذوالفقاری . رضوی . مامقانی دکتر مجتهدی و بالیزی قرائت و تصویب شد.

آقای حائری زاده اظهار نمودند قبول نمایندگی دولت از طرف نمایندگان خلاف قانون اساسی است و آقای دکتر طباطبائی در دادند که آقای دکتر مجتهدی بعنوان نماینده ایران در کنفرانس شرکت کرده اند آقای دهقان نیز معتقد بودند که حقوق مرخصی آقای بهار بارز داده شود

آقای اردلان یادآوری نمودند که طرحی را چه بمالیه های مستقیم تقدیم شده قرائت شود

آقای معتمد دماوندی راجح بسربازی که مأمور دژبان در خرابان لاهزار بسلسل بسته و مقبول ساخته است شرح مسبوطی ایراد و شدیداً اعتراض نمودند

آقای ممدل معاون پارلمانی نخست وزیر گفتند تذکر آقایان نمایندگان بیورد است مرتکب اطریق محکمه تعقیب خواهد شد

جلسه ختم و بروز پنجشنبه محول دستور عفو عمومی و بودجه کل کشور مقرر گردید .

رئیس - نسبت بصورت مجلس نظری نیست؟ (مکی - اجازه میفرمائید ؟) بفرمائید

مکی - در گزارشی که جلسه قبل مربوط به برخی آقایان قرائت شد یکی از گزارشات مربوط با آقای صادقی بود که در کمیسیون هم با دوماه موافقت شده بود و ضمن وزقی ای هم که در کمیسیون رویش رای گرفته شده بود با دو ماه موافقت شده بود ولی در ضمن با کنیوس کردن یکماه نوشته شده بود و مجلس هم یکماه تصویب کرده خواستم استمداء کنم که اگر کسی مخالف نیست دوماه قبول شده تلقی بشود از طرف مجلس.

رئیس - گزارش کمیسیون یکماه بود و مجلس هم بیکماه رای داده است ممکن است کمیسیون گزارش دیگری بدهد و تکمیل کند و بعد مطرح شود آقای اسلامی

اسلامی - صحبت هائیکه آقایان نمایندگان در مجلس می کنند تمامش از طرف آقایان تند نویسها غلط نوشته میشود من باب مثال بنده گفتم چهل نفر در دیوان تمیز هستند نوشته اند چهار صد نفر نیدانم روی چه نظری این يك غلط باین قاضی يك قسمت دیگر هم راجح بدخانیات بنده يك اعلامی گفتم که اصلاً سرتایای این صحبت هائیکه بنده این جا گفتم تعریف شده بود تقاضا می کنم امر بفرمائید اصلاح بکنند اشتباه نشود

رئیس - البته مراقبت میکنند که اصلاح بشود اگر چهل نفر چهار صد نفر نوشته اند تصحیح میشود آقای معتمد دماوندی

معتمد دماوندی - میخواستم مرض کنم صورت مجلس ما یواش یواش مثل اداره را بدو دارد میشود اینجا خاصه و خرجی میشود صورت مجلس حقا بایستی مختصر نوشته شود ولی بعضی از آقایان مختصر نوشته میشود و نسبت بدیگری مفصل شاید از اداره را دایم یاد گرفته اند آنها تیکه بنفع خودشان است مرتب هفت ، هشت ساعت وقت مردم را میگیرند آنها تیکه برای اطلاع ملت است اصلاً

رئیس - من بشما اجازه بدهم یکساعت نطق قبل از دستور بکنید ولی در صورت مجلس اجازه نیدم

آشتیانی زاده - فرق نمیکند آقای رئیس اخبار طبق قانون اساسی است

رئیس - بنده الان بشما اجازه میدهم يك ساعت نطق قبل از دستور بکنید این سابقه نباید گذاشته بشود برای اینکه افلا صورت مجلس ها تصویب بشود و کارهای مجلس را کند نماید دیگر نظری نسبت بصورت مجلس نیست ؟ (اظهاری شد) صورت مجلس جلسه پیش تصویب میشود .

چند نفر از آقایان اجازه نطق قبل از دستور نخواستند (گفته شد دستور)

آشتیانی زاده - بنده با ورود در دستور مخالفم .

رئیس - بفرمائید .

آشتیانی زاده - مجلس شورای ملی حافظ مشروطیت است اگر در خارج از مجلس کوچکترین اهانتی بشروطیت ایران و اساس آن بشود مسئولیت آن متوجه ما است بنده میخواهم بطور اختصار بمرض آقایان برسانم هر وقت بنده شرفیاب میشوم جناب آقای رئیس قطع میفرمائید عریض بنده را دیروز عده ای با چند کامیون و چند جیب متعلق به راه آهن، سه بعد از ظهر ، مقابل کلانتری شماره ۵ بمحل کلوب کانون رانندگان راه آهن حمله کردند ، درب مقبول بود در را شکستند و چند نفر که آنجا بودند بسختی مجروح کردند و وارد محل شدند اثنایه را بغارت بردند تابلورا کشیدند و محفوظ و مصون از هر نوع تعرض هستند و متعرض احدی نمیتوان شد مگر بحکم و ترتیبی که قوانین مملکت مبین مینماید اصل بیست و یکم - انجمن ها و اجتماعاتیکه مولد فتنه دینی و ذنبوری و مخمل نظم نباشند در تمام مملکت آزاد است ولی مجتمهین با خود اسلحه نباید داشته باشند و ترتیبی را که قانون در شوارع و میدانهای عمومی هم باید تابع قوانین نظمی باشند . عرض میشود که در مواردیکه بنده در پشت این تریبون مصدق اوقات نمایندگان محترم میشدم شاید این هم ایجاد شده باشد که اظهارات بنده مبتنی برافراض و نظریات خصوصی باشد بنده خداوند را بشهادت می طلبم و قسم میخورم که من هیچ غرض خصوصی با هیچکس ندارم . در چندماه قبل در جلسه خصوصی که بعد از سقوط کابینه آقای قوام السلطنه تشکیل شد بنده ماژ اکثریت مجلس استمداء کردم و خواهش کردم و تظلم کردم با اکثریت که نسبت با جعافی که برخلاف قوانین بریک اتحادیه کاری وارد شده رسیدگی بکنند و احقاق حق بکنند گفتم آقایان یکصد هادی ریختند بحمل اجتماعی و جبر متصرف شده اند و اثنایه آنرا بخارت بردند

رئیس - آقای آشتیانی زاده بشا نطق قبل از دستور میخواهید بکنید مابقی ندارد ولی اخبار بموجب يك ماده نظامنامه باید باشد .

آشتیانی زاده - جناب آقای رئیس شما حافظ مشروطیت ایرانید .

بخدا ، به پیغمبر ، بمقدمات دنیا قسم اشخاصی که این رویه را اتخاذ کرده اند اینها خیانت شخصی شخیص اهلیحضرت همایونی میکنند بنده دیگر هیچ مرضی ندارم .

دکتر اعتبار - پس کی این مملکت را اداره میکنند ؟ یکصد نفر از هیئت دولت بیاید جواب بدهد .

منصور السلطنه عدل (وزیر مشاور) - بدولت چه مربوط است ؟ عرضعال بدهند بعدایه .

عضی از نمایندگان - پس بکسی مربوط است ؟

منصور السلطنه عدل - بنده جواب میدهم اجازه میفرمائید ؟

رئیس - بفرمائید .

وزیر مشاور - توجه بفرمائید اگر بنا باشد در يك مملکتی هر کس احقاق حق انفرادی بکند البته هرج و مرج و رنج میشود در آن مملکت ، شما میفرمائید یکمده ای رفتند ریختند يك خانه ای را غارت کردند خودتان میفرمائید هیچکس را نمیشود از ملك متصرفیش بیرون کرد مگر بموجب قانون و قانون هم میگوید هر کس تعدی شد يك مجاری معینی هست که باید از آن مجرا وارد بشود احقاق حق بکنند اگر امروز دولت فرستاد همان اشخاصی را که شما میگوئید من غیر حق آمدند يك عملی را متصرف شدند اینها را بیرون کرد فردا همان آدم خواهد آمد خواهد گفت دولت مرا از جائی که متصرف بودم بیرون کرده دولت نمی تواند کسیرا بیرون کند مگر بحکم محکمه باید در هر مورد بهر کس تعدی میشود قانون راه را نشان داده است نباید از آن راه وارد بشود و تقاضای رفع تعدی را بکنند و اگر بعد از این که تعدی کرد از مجرای قانونی وارد شد کسی با اظهارات او ترتیب اثری نداد از آنوقت حق دارد شکایت بکند والا اگر بنا شده که امروز دریک موقعی نظم عمومی بهم بغرورد نظمی مجبور است دخالت بکنند اگر قتل ، جنایتی جنه ای وارد بشود دخالت میکنند ولی نباید آن چیزی را که در تصرف يك کسی است ولو اینکه عدوانا تصرف کرده باشد بدون حکم محکمه از تصرف او خارج بکنند آقایان میگویند کامیون آوردند ، ریختند ، اثنایه را غارت کردند مجاری قانونی دارد بروید شکایت بکنید رسیدگی میشود و احقاق حق میشود

رئیس - آقای آشتیانی زاده

آشتیانی زاده - جناب آقای عدل يك رویه ای را تقویت می کنند که هر کس سیصد نفر دورش جمع شود در شهر راه افتاد خواست خانه هر کس را غارت کند میتواند و اگر خواست شکایتی بکنند بگویند بما حکم صالحه شکایت بکنند اینکه وضع قانون و مشروطه و آزادی نیست اگر حقیقه باید بوضع اینطور ادامه داشته باشد از مجلس میروم بیرون و میگوئیم که اجتهادات قدغن است هر کسی هر کاریکه میخواهد مطلق المنان بکند والله خدا شاهد است این وضعیت برای شخص شباو برای شخص بنده و برای هر کسی بد است (صحیح است)

رئیس - آقای مکی و آقای امین اسفندیاری و چند نفر از آقایان اجازه نطق قبل از دستور خواسته اند .

نمایندگان دستور دستور.

دهقان - بنده بانطق قبل از دستور مخالفم .

رئیس - بفرمائید

دهقان - آقایان لایحه عفو مجرمین آذربایجان مدتی است در دستور است این بدینجهت در بندر عباس اینطرف و آنطرف میبیزند خون اینها بگردن کیست اجازه بفرمائید وارد دستور شویم و کار این لایحه را تمام کنیم

مکی - راجع بنان مردم میخواهم صحبت کنم مردم در تعطیل مانده اند

۲ بقیه مذاکره در گزارش کمیسیون دادگستری راجع بلایحه عفو مجرمین سیاسی آذربایجان و زنجان

رئیس - برای میگیریم ورود در دستور آقایانی که موافقت قیام کنند (اکثر بر خاستند) تصویب شد گزارش کمیسیون دادگستری رسیده که قرائت می شود .

گزارش از کمیسیون دادگستری بمجلس شورای ملی (کمیسیون دادگستری با حضور آقای وزیر دادگستری پیشنهادات مربوط به بلایحه عفو مرتکبین قضایای آذربایجان را مورد شور و رسیدگی قرار داد و در نتیجه گزارش سابق خود را با در نظر گرفتن پیشنهادات بطریق ذیل اصلاح و اینک گزارش آنرا تقدیم مجلس شورای ملی مینماید .

ماده واحده - کلیه اشخاصی که در وقایع اخیر در مناطق آذربایجان و زنجان قیام کرده و مرتکب جنحه یا جنایت سیاسی و یا جنحه و یا جنایت عادی ناشی از قیام مزبور شده اند (بااستثنای مرتکبین قتل و یا غارت) و همچنین شرکاء و معاونین آنها هم از اینکه تحت تعقیب بوده و یا بموجب حکم قطعی یا غیر قطعی محکوم شده اند و بااساساً تاکنون مورد تعقیب قرار نگرفته اند از تعقیب و مجازات معاف میگرددند و هیچگونه آثار کیفری بمثل آنان مترتب نمیشود . شمول این قانون نسبت بکسانی که در قیام مزبور عامل مؤثر از روصاء بوده و بواسطه ارتکاب جرائم مذکور محکوم شده و یا فعلاً تحت تعقیب هستند و همچنین نسبت بکسانی از اشخاص مشمول قسمت اول این ماده که خاک ایران را ترک کرده و بخارج رفته اند در هر مورد بخصوص و کول بتصویب هیئت وزیران و صدور فرمان همایونی خواهد بود . کسانی که خود را مشمول این قانون میدانند و دولت بانظر آنها موافق نیست میتواند بدیوان کشور شکایت کنند و باین شکایت در یکی از شعب جزائی دیوان کشور رسیدگی میشود و حکم صادره قطعی خواهد بود . هر گاه يك یا چند نفر از کسانی که بموجب این قانون مشمول عفو میگرددند در تانی مرتکب جرمی نظیر جرائم مذکور فوق شوند آثار مشروطه و آزادی نیست اگر حقیقه باید بوضع اینطور ادامه داشته باشد از مجلس میروم بیرون و میگوئیم که اجتهادات قدغن است هر کسی هر کاریکه میخواهد مطلق المنان بکند والله خدا شاهد است این وضعیت برای شخص شباو برای شخص بنده و برای هر کسی بد است (صحیح است)

رئیس - آقای مکی و آقای امین اسفندیاری و چند نفر از آقایان اجازه نطق قبل از دستور خواسته اند .

هم از آن وقایع و پیش آمد ها بپولوع بیعت و حالا که آن جریانات خانه پیدا کرده باید طوری بشود که دیگر آن جریانات وسیله قرار داده نشود برای تهدید و تعقیب اشخاص بنده متقدم این را انحصار دامن باذربایجان تنها حسانی نیست باید مازندران و نقاط دیگر را هم که در آنجا مشابه همین وقایع وقوع پیدا کرده آنها را هم مشمول کرد زیرا وقتی سیاست عمومی دولت ایجاد کرده است که بوضع اشخاصی که در این ماجرا تیکه دوسال پیش در این کشور ما پیدا شد و تحریکاتیکه از خارج شده بود شرکت داشته اند خانه بدهد و آنها را مشمول عفو قرار بدهد باید در تمام کشور باشد بنظر بنده ، این عقیده شخصی بنده است شمال و جنوب و شرق و غرب ندارد ملت ایران وقتی يك واقعه عمومی برایش واقع شد و دولت و مقامات صلاحیت دار تشخیص دادند که حالا موقعی است که باید عفو عمومی داد و عفو واقض کرد باید مشمول همه بشود (صحیح است) بنده عقیده ام اینست که باید مخصوصاً وقایع مازندران هم که تا درجه ای مربوط بقضایای آذربایجان بوده است اینها اتصال آبی و خاکی با هم دارند و منطقه شان بهم نزدیک بوده بنده متقدم که جناب آقای نخست وزیر باید باین موضوع توجه کنند و گمان میکنم اکثریت مجلس هم باین موضوع توجه داشته باشند زیرا حالا که بنسای عفو و افضاض و گذشت است باید همه از این عفو و افضاض استفاده کرده باشند . مطلب دیگری هم که لازم بود بنده عرض کنم این بود که اینجا قید شده است اشخاصیکه لازم بشود آنها را مورد عفو قرار بدهند که خاک ایران را ترک کرده اند بتصویب هیئت وزراء و فرمان اهلیحضرت همایونی باشد بنده با این قسمت مخالفم مقام سلطنت مطابق قانون اساسی و سایر قوانین ما يك حق دارد و آن حق اینست که میتواند بکدرجه تخفیف در کلیه جرائم جزائی و جنائی قائل بشود که همیشه هم وزارت عدلیه از آن استفاده میکنند اهلیحضرت همایونی هم که قلب رضوفی دارند همیشه باینمطلب نهایت توجه را دارند این بجای خودش محفوظ اما وقتی در کشور يك وقایعی واقع شده است و يك اشخاصی در آن اس و وقایع که برخلاف استقلال و بر خلاف تمامیت کشور بوده است اقدام کرده اند و حالا خاک کشور ما را ترک کرده اند اگر چنانچه يك روز دولت بخواهد برای اینها عفو عمومی قائل بشود باید بوسیله مجلس شورای ملی باشد بنده عقیده خودم را اینجا عرض میکنم این از صلاحیت مجلس شورای ملی است نه از صلاحیت دولت و نه از صلاحیت مقامات دیگر برای خاطر اینکه باید حدود قوانین و اصول را محفوظ کرد اشخاصی اگر بر خلاف استقلال و تمامیت کشور اقدام میکنند که مستحق محاکمه و تنبیه هستند باید تنبیه بشوند اگر هم لازم هست که اینها را عفو و افضاض کرد باید بوسیله مجلس شورای ملی باشد دلیل هم همین ورقه است که برداشته اند آورده اند همین لایحه است که تقدیم مجلس کردند و مجلس بکمیسیون دادگستری فرستاده است و کمیسیون دادگستری هم گزارش داده و حالا میخواهد رأی بدهد باین دلیل اینکه از صلاحیت مجلس است چیزی که جز صلاحیت مجلس است از مجلس آن صلاحیت نیایستی سلب بشود بنده چون اعتقاد اینست که همیشه باید اصول را

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای هدایت .

جمعی از نمایندگان - مجدداً قرائت شود

رئیس - بسیار خوب مجدداً قرائت میشود (مجدداً بشرح سابق قرائت شد)

سزاوار (مخبر) - اجازه بفرمائید بنده توضیحی بدهم .

رئیس - بفرمائید .

سزاوار - البته مادرفروانین جزائین یکمورور زمانی داریم و همچنین در مقررات حقوقی هست و در اینجا اگر بخواهیم قانون خاصی برای این اشخاص تصویب برسانیم یعنی پیشنهاد آقای مهندس هدایت در این جا تصویب شود تقریباً یک حق قانونی را باید از یک اشخاصی که باید از آن حق استفاده کنند سلب میکنیم . این بنظر بنده برخلاف اصول است و صحیح نیست اشخاصیکه تحت تعقیب قرار گرفته اند یا فرضاً نکرده اند اگر در اینصورت در دسترس دادگاههای نظامی و ایدادگاههای مربوطه قرار نگیرند آنها مشمول مرور زمان خواهند بود و بنظر بنده راه قانونی ندارد و این پیشنهاد صحیح نیست .

دکتر طبیب - اجازه بفرمائید؟

رئیس - بفرمائید .

دکتر طبیب - بنده میخواهم تذکر بدهم که این پیشنهاد آقای مهندس هدایت البته پیشنهاد خیلی مفیدی است و فوق العاده بجا است و کسی هم مخالف نیست ولی گویا اصولاً شامل این آقایان که قرار کرده اند نمیشود (صحیح است) اتفاقاً بنده با آقای کتابادی صحبت کردم عقیده ایشان هم همین بود چون مرور زمان شامل کسی میشود که تحت تعقیب دادستان نباشد (بعضی از نمایندگان - نه اینطور نیست) آقای کتابادی هم این را تأیید کردند . اشخاصیکه دسترسی با آنها نباشد شامل مرور زمان نمیشوند .

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای مهندس خسرو هدایت آقایانیکه موافقتند قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد پیشنهاد دیگر قرائت میشود

(بشرح زیر قرائت شد)

تبصره - اشخاصیکه بموجب این ماده از شمول عفو دولتی خارج هستند از طرف دولت در مدت ۱۵ روز اعلان میشود و همان عده محدود است که باید طبق تصویبنامه هیئت وزیران و صدور فرمان هامابونی مورد عفو واقع شوند - عباس اسکندری

رئیس - بفرمائید .

بعضی از نمایندگان - مجدداً قرائت شود (مجدداً بشرح فوق قرائت شد)

عباس اسکندری - بنده در مذاکراتیکه بعرض مجلس شورای ملی میرسانم نظر باشخاص مینسی ندارم ولی فکر کنیم که تمام مملکت یک بیکر واحدی است و همه رادارای حقوق متساری در این مملکت فرض بکنیم خیال میکنم که صلاح کشور ایران هم در همین است گفته میشود که یک اشخاصی مشمول این قانون نشوند این اشخاص بکنند نفرصد نفر هزار نفر بنده کاری ندارم چه اشخاصی خواهند بود او را هم بکنند در تحت نظر و اختیار دولت ولی اسمی آنها را مینویسند و برای همیشه یک چیزی را تمام کنیم که یک قانونی از مجلس بگذرد که آن قانون بموقع اجرا گذاشته شود دولت بگوید

در ظرف ۱۵ روز این ۱۰۰ نفر این ۱۵۰ نفر خارج از این قانون هستند و مورد عفو نمیشوند و بنده مردم آسوده و راحت باشند و آزاد باشند و اگر کسی هم تعقیب نشده بعداً مورد تعقیب قرار نگیرد چون وسیله نان خانه برای مأمورین دولت نباید درست کنیم متأسفانه می بینیم این قوانین که از مجلس میگردد بدست مأمورین دولت که بیایند خوب اجرا نمی شود بنده از مجلس شورای ملی تقاضا دارم که با این بنظر موافقت بکنند و بدون جهت برای مردمی که تا امروز هم مورد تعقیب واقع نشده اند و شاید هم نشوند اسباب زحمت درست نکنند فردا یک ژاندارم بکنفر مأمور دیگری میرود در خانه او بقیه مردمی را میگیرد از آنها یک تقاضائی میکند مأمور شهربانی یا دیگری این عمل خلاف قاعده در مملکت ممتأسفانه رایج است آقای منصور السلطنه وزیر مشاور در دو جلسه قبل وقتی بنده با این لایحه مخالفت میکردم که اینطوریکه تنظیم شده صحیح نیست فرمودند که موقمی که این لایحه را عمل میکنیم البته سعی خواهیم کرد که درست عمل شود بنده تصور میکنم که ایشان اشتباه کردند ایشان از حدود منزل خودشان یا آن میز سبزی که دو هیئت وزراء است تجاوز نمیکنند و بجای دیگر هم مراجعه ای ندارند که رسیدگی بکنند و ببینند در کرمان یا آذربایجان یا تهران یا جای دیگر چه می شود این لایحه اجرائش میافتد دست مأمورین جزء و مأمورین جزء سوء استفاده میکنند و اگر دولت در مورد تنظیم این لایحه حسن نیتی داشته است برای اجرای این قانون بیورد عمل در نیاید بنده خواهش میکنم از آقای سزاوار مخبر کبسیون خود دولت که واقعا اگر میخواهند مردمی را آسوده بکنند مردمی را مشمول عفو بکنند اشخاصی هم بقول بعضیها اگر عفو شدنی نیستند اینها به پیشانیشان نوشته شده الكافر بالله ولی بعضیها آنها را الكافر بالله نیدانند حالا میگویند این اشخاص این کلمه به پیشانیشان نوشته شده است و دیگر فایده ندارد ، خدا کند بگویند آقا این اشخاص در هر جامستند به پیشانیشان این کلمه را چسبانده ایم دیگران راحت شوند بهرحال بقیه باید بیکبار برای همیشه آزاد شوند والا این قانون مثل سایر قوانینی که از اینجا میگردد و وسیله دست مأمورین دولت میشود از آن سوء استفاده میکنند ، تمنی میکنم که نگاه نکنند مجلس یا یک اکثریتی پیشنهاد کنند که است شما ببینید کاین لایحه برای مملکت نتیجه دارد یا ندارد ؟ شامردم را راحت کنید و بگذارید مردم بروند عقب کارشان و در سایه حمایت قانون راحت شوند با اینطور قانون نوشتن و با این کشی سکه شما در قانون میدهد چطور این قانون اجرا میشود ؟ دو جلسه پنج جلسه ده جلسه وقت مجلس هم گرفته میشود و هیچ نتیجه ای هم بدست نیاید بنده میوقت داخل خصوصیات نمیشوم اشخاص را هر کسی را که دلتان میخواهم مستثنی کنید از آقای نخست وزیر هم خواهش میکنم این را توجه کنید چند نفر که میخواهد صد نفر هزار نفر و هزار نفر جدا کنید شما با قانونی را میگوراید و با این قانون مردم را دچار زحمت میکنید نه اینکه مشمول عفو نیکنید ، از تاریخی که این قانون باین شکل بگذرد یک اشخاصی یک کشتگول کدائی در دست میگیرند و میگردد در خانه ها

میگویند که آقا شما هم مشمول بودید حق و حساب بدهید اگر نمیدید شما هم مشمول هستید و شمارا تعقیب میکنند آقایان نمایندگن این دنیاله دارد تا دامت قیامت این طور قانون نگذارید

عدل (وزیر مشاور) - اجازه بفرمائید رئیس - بفرمائید .

عدل - بنده آندهم هم وقتی در این لایحه صحبت میکردم با آقای اسکندری عرض کردم که ایشان با لایحه را خوانده اند و با خوانده اند و ملتفت نشدند در این لایحه اشخاصیکه مورد عفو واقع نمیشوند راست است که اسم برده نشده ولی نوشته شده است که کلبه اشخاصیکه از عاملین مؤثر بوده اند و فعلا تحت تعقیب هستند یا تعقیب شده و محکوم شده اند و با از ایران فرار کرده اند اینها مشمول عفو عمومی نخواهند بود ، بنا بر این در دستکهای قضائی اسمی آنها محفوظ است که کجاست تعقیب هستند کجاست تعقیب آمده اند و محکوم شده اند بنا بر این هیچ ژاندارمی نمیتواند برود یک آدمی که تا این ساعت تحت تعقیب نیست و محکوم نشده است بگوید آقا شما هم هستید بنا بر این هیچ احتیاجی نیست که دولت اسمی آنها را منتشر بکنند مخصوصاً نسبت به آنها یک فرار کرده اند رفته اند ممکن است اسمی تمام آنها فعلا در دسترس دولت نباشد بنا بر این هیچ لزومی ندارد که پیشنهاد ایشان مورد قبول واقع شود

رئیس - آقای ملکپور

ملکپور - مخالفت بنده با پیشنهاد آقای عباس اسکندری از این نقطه نظر است که ممکن است واقعا عده زیادی که مرتکب آن وقایح بوده اند و واقعا مسبب اصلی آنوقایح بوده اند اسمی آنها حالا بدولت مسلم نشده اگر این پیشنهاد پذیرفته شود این اشخاص قطعاً تبریئه خواهند شد اینست که بنده مخالفم .

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای عباس اسکندری آقایان موافقتین قیام کنند (عده کمی برخاستند) تصویب شد پیشنهاد دیگر قرائت میشود .

(بشرح زیر قرائت شد)

ماده واحده - کلبه اشخاصیکه در وقایع اخیر آذربایجان و زنجان قیام کرده و مرتکب جنحه و جنایت سیاسی و یا جنحه و باجنایات عادی ناشی از قیام مزبور بوده باشند استثنای مرتکبین قتل و غارت و همچنین شرکاء و معاونین آنها هم از اینست که تحت تعقیب بوده و یا بموجب حکم قطعی یا غیر قطعی محکوم شده اند و یا اساساً تا کنون مورد تعقیب قرار نگرفته اند قرائت شد تعقیب و مجازات معاف میگرددند و هیچگونه شرح زیر فری بعمل آن مرتب نمیشود عباس اسکندری مذاکره

رئیس - بفرمائید آقای اسکندری

جمعی از نمایندگان - مجدداً قرائت شود (بشرح فوق مجدداً قرائت شد)

عباس اسکندری - بنده و نگاه بزرگی میدانم که آقایان نمایندگان مجلس شورای ملی خط گهرکی برای قسمتهای مختلف این کشور قائل شوند و روزی هم انری که باین عمل خیط و اشتباه خودشان مرتب میشود آگاه میشوند و آن روز پشیمان میشوند و فایده هم ندارد شما میگویند

اشخاصیکه در نقاط آذربایجان و زنجان مرتکب عملی شده اند طبق گزارش دادگستری اینها را معاف میکنیم در صورتیکه همان آذربایجانی یا زنجان می باشد همان عمل را در تهران کرده باشد میگوئید که او مشمول نمیشود این غلط است این سکنه است که شما میکنید شما برای آذربایجان یک وضعیت خاصی را میخواهید نشان بدهید و بقیه بنده آذربایجان مثل تمام ایران است و هیچ وضعیت خاصی ندارد شما میگوئید که اگر آذربایجانی در آذربایجان یا زنجان یک عملی کرده او را عفو میکنیم اما اگر همان عمل را در آذربایجانی که در کرمان است و زنجان که در قزوین است کرد ما نمی بخشیم شما راه بد بپروم نشان میدهید این قانون نیست که شما میگذارید این بفتح مملکت نیست این بضرر مردم و مملکت است آنکسانیکه میخواهند خط گهرکی بین تهران و آذربایجان بگذارند آنها گناه میکنند اگر اسمی برای خیانت بگذاریم خیانت اینست باید گفت که آذربایجانی و زنجان در هر کجا که این عمل را کرد معاف است چطور شما یک آذربایجانی و زنجان که در آذربایجان و زنجان عملی کرده فرستادید در بندر عباس همان عمل مشابه را دیگری در تهران کرده آنرا میگوئید عفو نمی کنیم چرا ؟ مگر آذربایجان چیست ؟ مگر آنجا غیر از بندر عباس است ؟ غیر از کرمان است ؟ چه خیال میکنید چه جور میخواهید تفکیک کنید آذربایجان را ؟ اینها بدبختی است که یک چیزهایی خیلی سهل و ساده را میدید دست دولت ها و دولت باین شکل لایحه تهیه میکنند و میآورند اینجا و مجلس هم ملتفت نشده رای میدهد بعداً اثراتش معلوم می شود نکند این کار را ، باید گفت آذربایجانی و زنجان که قیام کرد در هر کجا هست او مشمول این قانون است و الا شما نباید بگوئید اگر در آذربایجان این کار را کرد معاف است و عین همان کار را اگر در قزوین کرد مورد عفو نیست و مجازات میشود این دو نفر را که برادر هستند یکی در آذربایجان بوده و یکی در قزوین و هر دو این عمل را کرده اند یکی محکوم میشود و آن یک برادر برای اینکه در آذربایجان بوده بگوئید بعلی شما را عفو میکنیم چرا ؟ مگر آذربایجان و زنجان با سایر نقاط ایران فرق دارد ؟ نکند این کار را پشیمان خواهید شد

رئیس - آقای حاذقی

حاذقی - علت مخالفت بنده این است که مجلس دارد صورت قانونگذاری خود را بکلی از دست میدهد الان در حدود چند جلسه وقت مجلس شورای ملی درباره یک امر صریح و روشن صرف شده و من متأسف هستم در موقمی که لایحه بودجه کل مملکتی جزء دستور مجلس است و الان هفت هشت روز دیگر بیشتر بیایان این ماه باقی نمانده و افکار عمومی مملکت هم متوجه است که مجلس شورای ملی دیگر از گذراندن یکدوازدهم دست بردارد و با تصویب لایحه بودجه کل کشور کار دولت را تسهیل بکنند برای کارهای عمرانی با وصف این پیشنهادات متعددی داده میشود که با اصل موضوع متفاوت است واصل لایحه را منتفی میسازد . من خواستم عرض کنم که اگر مجلس شورای ملی بخواهد

منت بگذارد بر سر مقصرین سیاسی آذربایجان و زنجان تا همین اندازه مذاکره و بحث و گفتگو کافی است . اجازه بفرمائید امروز این لایحه مرحله قانونگذاری را طی بکنند جناب آقای تنی زاده تذکر فرمودند که عده زیادی از این بینواها و بدبخت ها در مناطق گرم و بد آب و هوا دارند می میرند قرآن هم بشما دستور داده که صدقه ای اگر میخواهید بدهید بامت و اذیت همراه نکنید این عفو سکه مجلس میخواهد برای مجرمین سیاسی آذربایجان . بعد از این همه توضیح وقت و امروز و فردا کردن دیگر لطفی ندارد اجازه بفرمائید این پیشنهاد و پیشنهاد های دیگر را آقایان پس بگیرند تا اصل لایحه تصویب شود و بپردازیم بکار های دیگر .

(صحیح است) .

رئیس - رای میگیریم به پیشنهاد آقای عباس اسکندری .

یک نفر از نمایندگان - یک مرتبه دیگر قرائت شود .

(بشرح سابق قرائت شد)

عباس اسکندری - مقصود اینست که لفظ مناطق از آن وسط برداشته شود .

مخبر (سزاوار) - میخواهم عرض کنم بنده نظر مخالفی نسبت به پیشنهاد آقا ندارم ولی وضعیت خاص آذربایجان طوری بوده است که نمیشود گفت اگر یک آذربایجانی در کرمان مرتکب همان عمل شد آقا هم باید مشمول عفو قرار داد ، زیرا آذربایجان در آن تاریخ یک وضعیت خاصی داشته است و اشخاصی که آنجا بودند تحت تأثیر واقع شده اند بک موضوعاتی بوده است یک تحریکاتی بوده است که یک قسمت مرئی بوده و یک قسمت دیگرش غیر مرئی آن تحریکاتی که میشد بکنده از اشخاص راحت تأثیر قرار داد و وضعیت خاصی بر ایشان بوجود آورد که از همین عده یک قسمتشان تحت تعقیب قرار گرفته اند و عده ای هم محکوم شده اند بنا بر این ما نمیتوانیم در مورد آن آذربایجانی که در کرمان مرتکب همین عمل شده یا آذربایجانی که در تهران مرتکب همان عمل شده او را هم مشمول عفو قرار بدهیم و عمل مقابل بکنیم اما باز هم بستم بنظر مجلس شورای ملی است .

نخست وزیر - اجازه بفرمائید .

نخست وزیر - بنده استدادم موضوعی که مطرح است آقایان توجه بفرمائید یک نکته مورد دقت دولت بوده و آن این است که دولت ایران عقیده ندارد که مردم آذربایجان قیام بر علیه حکومت مرکزی کرده باشند (صحیح است) عقیده دولت بر این است که بزور توهید بکنده معدودی در ظرف یک مدت محدودی یک حکومت تجاوز آمیز فیرقانونی در یک حوزه ای برقرار کرده بودند . مردم آن حوزه هم چون دسترس بدفاع از عقیده خودشان آنطوریکه باید نداشتند در آن دوره تحمل آن وضع نامطلوب را میکردند حالا اگر دولت ایران بنا بر اجرای نظریات اکثریت نمایندگان مجلس شورای ملی این لایحه را تصویب کرده است بنا بر این منظور این بوده است که مردم ساکن آذربایجان که تحت فشار اوضاع روز ناچار از تبعیت از یک وضعی بودند

تبصره - دولت مکلف است اسمی اشخاصی را که مشمول معافیت نمیداند در ظرف مدت ۴ ماه از تاریخ تصویب این قانون بکبسیون دادگستری مجلس شورای ملی تسلیم نماید . دکتر اعتبار .

رئیس - آقای دکتر اعتبار

دکتر اعتبار - عرض شود که خیال میکنم این پیشنهاد بنده رفیع دو نگرانی را بکنند یک عده ای نگرانند از اینکه اشخاصی که واقعا بکنده تحت تعقیب قرار بگیرند و یا یک عده ای که گناهکار هستند آنها تعقیب نشوند و مثلا مصادر اموری هم برگزیده بشوند این است که خیال میکنم این ۴ ماه وقتی هم که این جا داده شده برای دولت کافی باشد در ظرف این ۳ ماه دولت خوب میتواند تشخیص بدهد که چه کسانی را نمیتواند معاف بکنند اسمی آنها را بکبسیون دادگستری بدهد که رفع این نگرانی شده باشد خیال میکنم که مانعی هم نداشته باشد .

رئیس - آقای رضوی

رضوی - ممکن است مجلس شورای ملی بخواهد تصویب بکنند که یک عده از افراد برای اینکه وضعیت خاصی داشته اند اسمشان در لیست گناهکاران نیاید و آنها را مشمول عفو قرار بدهد درست پیشنهادی که نماینده محترم فرمودند نفس غرض است یعنی از این تاریخ رفتن و اسم نویسی کردن و اسمی یک عده از آنها را که همینطور که توضیح داده شد ممکن است بواسطه تقاضای یا غفلت یا هزار جهات دیگر مشمول این تعقیب نشوند آنها را اسمشان را بپوشاند در یک طوماری و این طومار

در مجلس شورای ملی باشد و آنوقت نیز دستاویزی
 بشود برای اینکه در هر مورد دیگر بگذرد دیگر
 بشود آنها را مورد نظر قرار داد بطور کلی بنده
 با این پیشنهاد مخالفم.

دکتر اعتماد - آقای رئیس آقای دکتر عبده
 میفرمایند پیشنهادی نظیر این پیشنهاد قریباً کاملتر
 داده اند بنابراین بنده پس میگیرم.

رئیس - پیشنهاد دیگری قرائت میشود.
 (شرح زیر قرائت شد)

ریاست مجلس شورای ملی - پیشنهاد میکنم اولاً
 در قسمت اول ماده بجای لفظ اخیر عبارت سالهای
 ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ درج شود تا آنجا در قسمت دوم
 ماده اینطور نوشته شود: شمول این قانون نسبت
 بکسانی که از اشخاص مشمول در قسمت اول این
 ماده که فعلاً در مالک خارجه هستند در هر مورد
 بخصوص موکول به تصویب هیئت وزیران و صدور
 فرمان هماهنگی خواهد بود. ثالثاً پس از دو اصلاح
 مذکور در فوق تمام عبارت ماده همانطور که در
 گزارش کمیسیون درج شده بماندت سید حسن
 تقی زاده.

رئیس - آقای تقی زاده.

تقی زاده - بنده اگر بمیانستم این لایحه
 سرعت میگذرد هیچ پیشنهادی نمیکنم و لو
 پیشنهاد مفیدی باشد ولی این کار ۳ ماه
 از موعد اصلیش که گذشت تازه لایحه آن به مجلس
 آمد و این لایحه بیش از یک ماه و نیم است
 که در اینجا آمده و یک مطالبی که در درجه دوم و
 سوم و بلکه دهم بوده است بر این لایحه مقدم داشته اند
 و بنده هر لایحه ای را آوردن و بر این لایحه مقدم داشتن
 گناه میدانم و نطق قبل از دستور را هم پیش از گذشتن
 این لایحه گناه میدانم و در وسط شور این لایحه
 از مجلس بیرون رفتن و از اکثریت انداختن را هم
 گناه کبیره میدانم (صحیح است) و وقتی که این لایحه
 مطرح شد گویا آقایان بحث کردند بعضیها گفتند که
 گناهکارند و بعضیها گفتند که بیگناهند آقایانی که
 اینها را گناهکار میدانند میتوانند رأی ندهند ولی
 اگر فرضاً باید عفو شوند باید که در آخر زمستان
 عفو شوند باید هر چه زودتر اینکار تمام شود (صحیح
 است) ولی چون پیشنهادات زیادی اینجا مطرح
 شد بنده هم این نکته را همیشه در نظر داشتم پیشنهاد
 کردم بقیه بنده چنانچه بعضی از آقایان هم پیشنهاد
 دادند و فرمودند این مسئله اسامی اشخاصی که در
 قیام مزبور عامل مؤثر و یا از رؤسا بوده اند این
 همیشه اسباب زحمت و اختلاف و باصلاح اسباب
 کار دادن بدست عمال دولت است اما بنده موافق
 بودم با بعضی از آقایان که بکلی پیشنهاد کردند که
 همه حذف بشود بقیه بنده این است که اگر فراریها را
 بگوئیم که در دیروز ۲۱ ماه یاسه ماه دولت لیست
 آنها را بمجلس بدهند نخواهد توانست ولی دولت تا سه روز
 میتواند آنها را که در مجلس هستند اگر واقفان
 دارد که نفر یا پنجاه نفر بقول آقای رضوی
 هستند که عامل مؤثرند اینرا یک فهرستی بدهند و
 بگویند کی است اینرا بنده عرض نمیکنم که بیارند
 در مجلس و تصویب بکنند ولی اگر مجلس شرط
 بکند در این لایحه که تا یک هفته تا یکماه این فهرست

را بدهند این هم کافی نیست فهرست را بدهند و
 هر کسی هم که در آن فهرست مندرج نباشد مشمول
 عفو است ولی بقیه خود بنده این است که غیر از فراریها
 هیچکس نیست که قابل عفو نباشد این مردمی که اینجا
 هستند همه از خورده یاها هستند یک نفر از آقایان
 فرمودند که در فرانسه لاوال را دزد زدند و مارشال پتن
 را حبس کردند بنده عرض کردم بایشان لاوال های
 ما همه فرار کردند و مارشال پتن هارا که بایستی حبس
 شوند دار زدیم و آنها را که در مجلس هستند جز
 خرده یاها کسی نیست و در این خرده یاها هم تبعیض
 شده است. حالا بنده عرض میکنم اگر یک کسی از
 این اشخاص که واقفان در قیام مؤثر بوده عامل مؤثر
 بوده و معرک بوده و از رؤسا بوده که بنده نمیدانم و
 تصور نمیکنم شخصی از رؤسا کسی در اینجا مانده
 باشد و اگر اینجا هستند باید در اینصورت شرط بشود
 که دولت اسمش را بگوید نه اینکه اختیار بدست عمال
 دولت بدهند و عمال دولت هم اختیار را بدست عمال
 جزء و عمال جزء هم اختیار را بدست عمال جزعاند
 جزء و آخرش هم درمراه اختیار بدست یک بیلیسی
 باشد که حق داشته باشد بنویسد که من شماره از رؤسا و عامل
 مؤثر میدانم و اگر هم نخواهد حاصل مؤثر باشد آنهم
 راهی دارد. (خنده نمایندگان) اینکار نباید دست
 اینها بیفتد در گذشته دست آنها بوده و فساد زیاد شده
 و تبعیض شده و اشخاصی که خیلی مقصر بوده اند آزاد
 شده اند و اشخاصی که تا آندرجه مقصر نبوده اند
 گرفتار شدند. یک نکته هم بعضی از آقایان میگویند که
 اینها گناهی ندارند و استدلال میکنند که این اشخاص
 بیگناهند و بعضیها بر خلاف میگویند که گناه
 بزرگ دارند. باید این کار معلوم شود. صحبت از
 عفو گناهکاران است بیگناه را که عفو نمیکنند. این
 ها گناه داشته اند، چه میخواهید دیگر؟ هر کسی در
 دنیا یک گناهی میکند این گناه سیاسی است و
 بدترین آنها هم فرار کرده اند بقیه بنده آنها
 مطلقاً استثنا بشوند بقول آقا مرور زمان هم شامل
 آنها نمیگردد فرار کرده اند نشود آنها هم که در درجه
 دوم بوده اند کشته شدند و درجه سوم فقط اشخاصی
 ماندند که عامل مؤثر نیستند و خورده یا هستند در
 ایامی که بنده بتبریز رفتم و در مجلس آنجا قریب
 ۷۰ نفر آدم دیدم و بحرف بعضیها رسیدگی کردم
 کافرشان را گرفته بنده کسی را عامل مؤثر ندیدم
 ولی اگر باشند عامل مؤثر باید همین حالا بگویند و
 ایستی بدهند که این اشخاص عامل مؤثر بودند ولی
 آن کسی که اسمش در آنجا درج نشده و و یا او را
 عامل مؤثر شناختید باید مشمول عفو بشود قسمت دیگر
 گفته شده است در وقایع اخیر آذربایجان تصور
 میکنم عوض وقایع اخیر سالها نوشته شود چون اخیر
 غالباً هم ممکن است تلقی شود بهمان سال گذشته
 یا سال قبل بنابراین بجای لفظ اخیر نوشته شود سال
 های ۲۴ و ۲۵ یعنی سالهایی که این جریان
 پیش آمد در هر حال پیشنهاد بنده این است که این
 جمله که در قیام کور عامل مؤثر و یا از رؤسا بوده اند
 مطلقاً حذف شود و آنها که مستثنی هستند منحصراً باشد
 فراریها ولی اگر دولت یا آقای مغیر یا آقایان
 دیگر صلاح ندانند خیال میفرمایند که چند نفر واقفان
 عامل مؤثر باشند و الا آن هم در حجب باشد که بنده

کمان نمیکنم مقید بشود دولت منتهی در ظرف سه روز
 یک هفته یا یک ماه تمام دوسه ماه که در دست مأمورین
 دولت است هر کسی ده الی ۲۰ دوسه دارد که در
 محکمه رسیدگی شده چند دهم هم رسیدگی شده و
 میدانند که چند نفر عامل مؤثرند این است که اگر
 واقفان عامل مؤثر میدانند بنده قبول میکنم بشرطی
 که در ظرف یک هفته اسامی را بمجلس بدهند و نه
 تنها دولت مکلف باشد اسامی را بدهد بمجلس بلکه
 قید شود آنها را که اسامی در آن فهرست نیست
 مشمول عفو شده اند و حالا البته پیشنهاد خودم را
 نگاه میدارم ولی اگر دولت یا مخیر اظهار بدارند
 که بجای حذف جمله رؤسا یا عاملین مؤثر دولت
 فهرست بدهد آنرا هم بنده قبول دارم.

رئیس - آقای سزاوار مخیر کمیسیون
 دادگستری.

مخیر (سزاوار) - یک پیشنهادی چند نفر
 از آقایان، جناب آقای تقی زاده و جناب آقای
 سعید و چند نفر از آقایان دیگر
 امضاء کردند که مسبب اصلی و آنها را که دخالت
 تام داشته اند اینها با تصویب مجلس شورای ملی
 مورد عفو واقع شوند این پیشنهاد مورد قبول واقع
 شد ولی در این گزارش اشتباه شده است و چاپ نشده
 بنا بر این در متن این لایحه چاپ خواهد شد و
 آن مورد تصویب واقع شده و اگر با اضافه کردن
 آن پیشنهاد سابق در متن لایحه منظور آقایان
 تأمین میشود دیگر بنظر بنده این پیشنهاد زائد است
تقی زاده - آقای وزیر عدلیه فرمودند در این
 جا اشتباه شده و نوشته شده بود آنها را که عفو
 میشوند در موقمش آنها هم به مجلس میآید این هیچ
 فایده ندارد آنها را که عفو میشوند باید به مجلس
 بیاید یعنی فایده ندارد که دولت استثناء بکند و عفو
 بکنند بعد بمجلس بیارند.

رئیس - پیشنهادی که در جلسه قبل مورد
 قبول واقع شده قرائت میشود
 (شرح ذیل قرائت شد)

کسانی که در قیام مزبور از مسبب اصلی بوده و
 بواسطه ارتکاب جرائم مذکور محکوم شده و یا
 فعلاً تحت تعقیب هستند و همچنین کسانی که از اشخاص
 مشمول قسمت اول این ماده که خاک ایران را ترک
 کرده و بخارجه رفته اند مشمول این قانون نخواهند
 بود و عفو آنها در صورت اقتضا موقوف به تصویب
 مجلس شورای ملی خواهد بود.

تقی زاده - بنده مخالف این هستم یعنی
 عفو شان نباید بتصویب مجلس شورای ملی باشد
 باید استثنایان بتصویب مجلس شورای ملی باشد و
 دولت فهرست به مجلس بدهد.

رئیس - این پیشنهاد را در جلسه قبل هم
 آقای وزیر دادگستری و هم مخیر قبول کردند و
 جزء ماده شد حالا پیشنهاد آقای تقی زاده قرائت
 میشود که بآن رأی گرفته شود
 (مجدداً شرح سابق قرائت شد)

رئیس - آقای نبوی مخالفید؟

نبوی - بلی - از مذاکراتی که در مجلس
 شد در چند جلسه پیشنهاداتی که آقایان داده بودند
 در کمیسیون دادگستری مورد مطالعه واقع شد و
 از اغلب آن پیشنهادات چنین بر میآید که اغلب

آقایان از دستگاه دولتی نگرانند که آنها مأمور
 اجرای این قانون خواهند بود. راجع باینکه چه
 کسی مشمول است و چه کسی نیست ممکن است
 سوء استفاده بکنند البته آنها واگذار بنظر هیئت
 دولت شده و نگرانی از هیئت دولت نیست چون
 مقدمات امر را هم مأمورین کوچک تهیه میکنند
 و مأمورین شاید مورد نگرانی واقع شوند ما برای
 اینکه این نگرانی از آقایان رفع شود و تأمین بنظر
 نام آقایان کاز مأمورین جزء نگران بودند شده
 باشد در این لایحه این طور نوشتیم که اگر
 موافقت نشود بین یک متهمی با دولت یعنی
 کسی که خودش را مشمول این قانون می داند
 و معاف نمیداند بدیوان کشور مراجعه کند (دکتر
 اعتبار - تا بدیوان کشور مراجعه کند چند کفن
 عوض سکرده) دیوان کشور عالی ترین مرجع
 قضائی ماست و ماناچار بودیم آنها رجوع کنیم و
 نمیتوانیم از نظر آنها برگردیم اگر بفرض مأموری
 سوء استفاده کرد و آدمی را که واقفان متهم نبود
 جزء مؤثر و عامل مؤثر نبود آن را عامل مؤثر
 تشخیص داد و تبعیض کرد حق داشته باشد که بدیوان
 کشور مراجعه کند و در آنها با فرصتی که دارند
 و با تخصص و اخلاقی که دارند رسیدگی بشود
 بنا بر این از این جهت خیال میکنم رفع نگرانی
 تمام آقایان شده باشد ولی اینکه جناب آقای تقی
 زاده فرمودند ما منحصراً آنها را مشمول این
 قانون نمیدانیم که فرار کرده باشند بنده حضورشان
 عرض میکنم که ممکن است باشند کسانی که جزء
 عاملین مؤثر و مسبب اصلی بودند ولی در مملکت
 مخفی بوده هستند تا اکنون مأمورین با آنها دسترسی
 نتوانستند پیدا بکنند و آقایان تمام تصدیق
 میکنند که این اشخاصی که در آذربایجان مرتکب
 عملیاتی شده اند همه ایرانی نبوده اند یک عده ای
 بودند که میخواستند یکی از بهترین و مهم ترین
 قسمت مملکت ما را تجزیه بکنند من خیال نمیکنم
 که کسی نظر داشته باشد که اینها معاف بشوند اهم
 از اینکه در خارج یا در ایران باشند ولی یک
 عده ای بودند آلت شدند گول خوردند تحت
 تأثیر واقع شدند مجبور بودند آنها را ما معافی
 کنیم اما اگر این لایحه بطرفی اصلاح شود که
 جناب آقای تقی زاده فرمودند تمام اینها را شامل شده
 و تمام این اشخاص معاف خواهند شد مگر اینکه
 فرار کرده باشند بنا بر این من خیال میکنم عبارتی
 که در کمیسیون تنظیم شده رفع نگرانی ایشان را
 میکند و بنظر ما هم نزدیک تر است.

رئیس - آقای مغیر چه نظری دارید؟

مخیر (سزاوار) موافقت میشود که بجای
 لفظ اخیر نوشته شود سال ۲۴ و ۲۵

رئیس - رأی گرفته میشود به پیشنهاد
 آقای تقی زاده (دهقان - ۲۳ هم باید باشد) ۲۴
 خبری نبود اعلام برای شده توجه بفرمائید آقایانی
 که موافقت با پیشنهاد آقای تقی زاده قیام کنند
 (اکثر برخاستند) تصویب شد پیشنهاد دیگر آقای
 تقی زاده قرائت میشود.
 (شرح ذیل قرائت شد)

پیشنهاد میکنم عبارت نسبت بکسانی که

تقی زاده - سوره میکنم.
رئیس - پیشنهاد دیگری قرائت میشود
 (شرح ذیل قرائت شد)
 پیشنهاد میکنم تبصره ذیل به ماده واحده عفو
 عمومی منصرف از آذربایجان و زنجان اضافه شود.
 کلیه افرادی که در تمام کشور بر اثر وقایع آذربایجان
 مرتکب جنحه و جنایت شده اند اهم از تبلیغ و اغوا
 و تحریک به نفع جریان آذربایجان (باستثنای قتل
 و غارت) از مجازات معاف هستند. منوچهر کلبادی
رئیس - آقای کلبادی
کلبادی - من متقدم هستم این لایحه ای
 که دولت بعنوان آذربایجان و زنجان بمجلس فرستاده
 بفرمان تبلیغاتی یک سردار قانع در منطقه اشغالی دشمن
 بیشتر شبیه است تا بفرمان عفو یک دولت برای یک
 عده بیچاره. من کاملاً با این نکته متقدم هستم که تا
 در زندگی یک ملتی امنیت کامل وجود نداشته باشد
 آن ملت نمیتواند قدمتهای اساسی و مؤثر برای خود
 بردارد ولی امنیت واقعی امکان پذیر نیست جز در
 سایه وضع قوانین منطبق با منافع اکثریت مردم و
 احتیاجات اکثریت مردم و چون اکثریت مردم
 منافشان و احتیاجاتشان تغییر میکنند هیچ قانونی نمیتواند
 ابدی و لازمال باشد وقتی که حوادث بزرگ در دنیا
 اتفاق افتاده مسلم است که تحولات بزرگ ایجاد
 می شود و مسلم است که قوانین را زیر و رو میکند و
 من در این باب چون اتسافر مجلس را مساعد نمی-
 بینم توضیح بیشتری نمیدهم و چیزی عرض نمیکنم و
 باختصار میگفم یک جنگی شد یک عده ای سر باز
 خارجی وارد کشور ما شدند و هلنا گفتند ما تابع
 کسی نیستیم و علا نایب کردند که ما حاکم بر
 مقدرات خودمان نیستیم. شما خواستید ارتش بفرستید
 با آذربایجان نمیکشاید شما خواستید ژاندارم بفرستید
 بمناطق آذربایجان نگذاشتند وقتی دستگاه منظم
 و متشکل دولت مرکزی قادر نبود که این را از میان
 بردارد شما از مردم از دنیا بی خبر چه توقعی دارید
 اینها برای زندگی کردن در مناطق زاد و بومی
 خودشان ناچار بودند از یک جریانی تبعیت کنند
 (دهقان - همه اینطور نبودند) ولی این قضیه
 مربوط با آذربایجان تنها نیست بجه دلیل بدلیل اینکه
 همانطور که شما به آذربایجان نتوانستید قشون
 بفرستید باز ندران هم نتوانستید ژاندارم بفرستید و
 همین دلیل آذربایجان و مازندران با هم فرق نمیکند
 مگر وقتی که قضایای قادیلا در مازندران اتفاق افتاد
 و چهارده یا نوزده نفر کشته شدند مگر ژاندارم نفرستادید
 به فیروز کوه و جلوشان را گرفتند؟ بنده یک مطلبی
 را میگویم و با نام ذکر میکنم برای اینکه خیال
 نکنید منقلوب تبلیغاتی دارم آقای سرهنگ جهانسوزی
 فرمانده هنگ ژاندارم مازندران یک شب ساعت
 دوازده شب مراجعه کرد بمنزل من گفت حقوق
 ژاندارمها نرسیده و ممکن است اینها خودشان قیام
 کنند از ساعت ۱۲ شب تا چهار بعد از نیمه شب
 بنده و آقای سرهنگ جهانسوزی با جیب ژاندارم می
 در تپه یول بودیم برای اینکه صبح حقوق ژاندارمها
 داده شود با این وضع وقتی که شما بمأمور خودتان
 اطمینان نداشتید چه تفاوتی بین آذربایجان و مازندران
 میتواند قائل شوید؟ آقایان وقتی که قانونی به
 مجلس پیشنهاد میشود باید روشن و صریح باشد و

رئیس - آقای نبوی

نبوی - بنده هیچوقت عادت ندارم در لوابی که مطرح میشود زیاد صحبت کنم و در این مورد نظر بنده این است که کاری کنیم این قانون امروز بگذرد و یکمده ای خلاص بشوند این طرحی که آقای گلبدادی پیشنهاد فرمودند که این قانون شامل تمام مملکت بشود این احترام است باینکه یک قیامی در تمام مملکت بوده هر حالیکه همانطور که جناب آقای نخست وزیر فرمودند ما قائل نیستیم که حتی در آذربایجان هم قیامی بوده است (صحیح است) در آذربایجان مردمی ماجراجو از خارج آمدند موجوداتی فراهم کردند که مردم گرفتار آن گشتند و کوششان این بود که خود را از دست آنها خلاص کنند بصورت ظاهر بعضی اشخاص با آنها بناچار شاید همکاری کرده باشند این قانون برای این است که آنها هم معاف بشوند در سایر جاها وضع باین شکل بود و در نقاط دیگر چنین اتفاقی بهیچوجه نیفتاده و مانظرمان این نیست که تمام مجرمین هادی را به پیشیم اگر چنین کاری بکنیم در مملکت هرج و مرج خواهد شد هر کس در مملکت مرتکب قتل شده مرتکب غارت شده مرتکب سرقت گردیده تمام اینها را ما معاف کنیم بنا بر این وضع تمام آنها را که بموجب احکام دادگستری معکوم شده اند چه میشود... در چنین مملکتی نمیشود زندگی کرد ایشان که فرمودند امنیت حفظ بشود این مورد تصدیق همه است بنده هم میگویم باید حفظ امنیت گردد حفظ امنیت هم با قانون مجازات میشود بنا بر این اگر این پیشنهاد ایشان تصویب شود نقش غرض خواهد بود و محققاً بصره کشور نخواهد بود

با تمین مشغلت آن از طرف فرماندار کل بلوچستان و نظر وزارت دارائی عیناً یا ملکی معادل ارزش آن بوزنه نامبرده مسترد شود (همه نمایندگان)

دکتر اعتبار - مخالفم
رئیس - آقای ارباب توضیح بدهید
ارباب - توضیح میدهم بعد پس میگیریم عقیده باید آزاد باشد
دهقان - این مقصود جایاست برای دفعه دیگر
ارباب - اینطور باشد ۰۰۰۰ دوست محمد خان بلوچ بعقیده بنده یکی از افراد وطن پرست این کشور بود (دهقان - نیست اینطور) بنده خودم با روحیه او بسیار آشنا بودم این باقوای نظامی نجسگیه این آدم تسلیم بود خودش تسلیم شد خودش آمد ۰۰۰۰ حالا چطور شد کشته شد و چه شد این معاست ۰۰۰۰ بیست سال است املاکش را گرفته اند ورنه او اصلاً مصری برای معاش ندارند در اوقاتی که در تمام کشور تحریرات خانانها جریان داشت ههرا تحریر کردند ولی اینها تحریر نشدند با بدبختی و بیچارگی ساختند مگر اینجانب به آقای وزیر مراجعه کردم استمداد کردم امر فرمودند که اداره بهره برداری پیشنهاد کند عوض آن املاک یک محلی بآنها بدهند اداره بهره برداری وزارت دارائی اقدامی نکرد و آن بیچاره ها همانطور بلامتکلیف و بدبخت مانده اند آقایان این چه سابقه است در این مملکت که تا کسی شرارت نکند تا فریاد نکند تا تجاوز نکند تا خلع سلاح نکند بداد او نمیرسند بنده پیشنهادم را حالا پس میگیرم بامدیروزی که بداد این مردم برسند

رئیس - پیشنهاد دیگر قرائت میشود

(شرح زیر قرائت شد):

پیشنهاد میکنم تبصره زیر بساده واحده اضافه شود:
کسانیکه در طغیان جنوب سرده و مسبب قتل و غارت بوده و مآوین آنها طبق این ماده بمجازات برسند آزاد

آزاد - بنده میخواهم یک توضیحی را بمرض آقایان برسانم و آن اینست که در مملکت یک حوادثی پیش آمد که خیلی برای کشورگران تمام شد یکی قضیه آذربایجان بود یکی دیگر هم قضیه ای بود که در بوشهر و برازجان اتفاق افتاد و هر دو مشابه همدیگر بودند یعنی در هر دو عامل مؤثر این حوادث خارجها بودند در قسمت آذربایجان یک هدای بمجازات رسیدند و یکمده ای هم فرار کردند و دولت هم اشخاصی را که در آنجا مؤثر بودند مجازات سکرده است ولی در قضیه جنوب تا حالا هیچگونه تقییبی از اشخاصی که مؤثر بودند بعمل نیامده عرض کنم چندی قبل تمام اشخاصی که در آنجا سرده بودند مثل ناصر قشقائی جات داودی و تنگستانی اینها آمدند تهران و توی اتومبیل خودشان نشسته بودند و بهیچوجه دولت مزاحم آنها نشده بود در صورتیکه بعقیده من از نقطه نظر قانون غارت جرم است قتل جرم است هر کسی مرتکب شود مخالفت با حکومت مشروطه و حکومت مرکزی بعقیده بنده جرم است هیچ شمال و جنوب و شرق و غرب ندارد بنده میخواهم از آقای نخست وزیر که اینجا ایستاده اند سؤال کنم بوجه مناسبت یک عده اشخاصی که در شمال بودند گرفتند مجازات

کردند اعدام کردند تیر باران کردند ولی وقتی ناصر قشقائی و هلی تنگستانی آمدند اینجا آنها را با کمال خوبی پذیرفتند نشسته با آنها صحبت کردند بنده معتقد هستم که این آقایان هم که مرتکب جرم شده اند بایستی مجازات شوند و علت اینکه بنده این پیشنهاد را کردم البته از نقطه نظر اصول هر کس بدینگونه باید مجازات شود چرا اینها را مجازات نکردیم؟ این بود که در اینجا بنده این را پیشنهاد کردم که دولت بفکر باشد اشخاصی را که مسبب بودند و اشخاصی که گمراگ بوشهر را غارت کردند اشخاصی که در برازجان مسلح بودند و نانک دولتی را گرفتند و تصرف کردند اینها را بگیرند و مجازات کنند اینست که بنده در این قضیه خواهش میکنم اینها را بگیرند و مجازات کنند

رئیس - آقای رضوی
رضوی - عرض کنم بنده در همین حال خیلی تشکر هستم که آقای آزاد درهر باره منظر هستند که واقعا رسیدگی و احقاق حق شود و مجرمین همه بمجازات برسند و اشخاص بیگناه هم طوری بشود که مشمول عفو قرار بگیرند - در جریان جنوب بطور کلی نه اینست که مجازات پیش نیامده بنده معتقدم که رسیدگی پیش نیامده یعنی در جنوب احتیاج دارد که یک هیئتی بکمأمورینی برود و از این اقوال مختلف و پیشنهاد های متعدد و هم چنین حرفها و تلگرافات و گزارشهای زیادی که در دسترس است اینها را رسیدگی بکنند مجرم را از مجرم تشخیص دهند زیرا الان مدرک جنابعالی و غیر جناب عالی هر کس که دور از قضیه بوده است بجز یک سلسله انتشارات چیز دیگری نیست و حقیقت قضیه غیر معلوم است نام اشخاصی هم برده میشود که واقعا نه تنها متهم نیستند خدمتکار هم هستند از این جهت است بنده هم مثل جنابعالی ملتفت هستم ولی نه باینطور که در ضمن یک قانونی که مربوط به عفو مجرمین است پیشنهاد یک عمل غیر مسلم کردن بنظر من صحیح نیست ولی حالا که فرمودید بنده باجنابعالی هم موافقم که اگر بنا بود یکمده ای از مأمورین درست مأمور شوند و این پرونده را ورق بزنند رسیدگی کنند آن جریان را مطالعه کنند اشخاصی که واقعا در آن جریان جانبازی کردند خدمتگزاری کردند شناخته شوند و افرادی هم که واقعا گناه کردند مرتکب جرم شدند آنها را هم بنده راضی هستم که بیاورند معاف کنند و دار بزنند (صحیح است)

رئیس - رای گرفته میشود پیشنهاد آقای آزاد آقایان موافقین قیام کنند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد - پیشنهاد آقای مستند دماوندی ریاست محترم مجلس شورایی تبصره زیر را بپاره واحد پیشنهاد میکنم تبصره عفو عمومی مورد پیشنهادی ماده واحده مشمول کلیه استانها و شهرستانهای مملکت ایران باشد

عده ای از نمایندگان - رد شد - رد شد
رئیس - دیگری قرائت شود ریاست محترم مجلس شورای ملی پیشنهاد ذیل را بمنایم که العاق بپاره واحد شود تبصره - قانون ۲۳ اردیبهشت ۲۲۱ مربوط

حاکمات ارتش لنو شود - حائری زاده حسین مکی شستانی زاده

رئیس - آقای حائری زاده

حائری زاده - دستگاه تشکیلات مملکت ما البته همه آقایان معتقدند که محتاج اصلاح اساسی است این دستگاه مردم را راضی نمیکند بلکه هر روز شکایت آنها را زیاد میکند در صف لشکرها ما افراد خیلی خوب وطن خواه جدی کارآمد زیاد داریم ولی ورزش اینها تربیت اینها برای قضاوت مثل اینکه نقص دارد ما در دستگاه قضائی ارتش اشخاصی که قائل حقیقی بودند دیدیم به ششامه حبس محکومشان کردند اشخاصی که با اطاعت کور کورانه مخالف بودند به ۱۰ سال حبس محکومشان کردند آنطور که شایسته یک دستگاه قضائی باشد دستگاه قضائی ارتش کار نمی کند قانونی در مهر ماه ۱۳۲۱ از مجلس گذشته این اعمالی که بروز و ظهور میکند و تولید زحمت کرده است متکی باین قانون است این یک قانون درستی است که همه چیزش را تکیه داده باین نامه موقفی بوده است که انتظامات مملکت بهم خورده بود و موقفی بوده است که قوای مملکت منلاشی شده بود و خارجها آمده بودند در آن موقع میخواهند از سرنو یک اصول و انتظاماتی برقرار کنند باعجله یک قوانینی گذرانند که تمام اختیارات را ببعالم فرعی دادند و این معاکمات غریب و عجیبی که آثارش را می بینید سر و صدای مردم را بلند کرده نتیجه این قانون است من یکمده اش را میخوانم: « طرز تشکیل دادگاههای نظامی موقت فوق العاده زمان حکومت نظامی و دادگاههای تجدید نظر آن و مقررات راجع بصلاحت و طرز رسیدگی در دادگاههای نامبرده و حق تجدید نظر و اجرای احکام و هم چنین تمین نوع بزهدانی که در قوانین کیفری مصرح است از لحاظ امنیت و آسایش عمومی در این دادگاهها باید رسیدگی شود بموجب مقررات و آئین نامه ای خواهد بود که از طرف وزارت دادگستری و وزارت جنگ تنظیم میشود» طرز معاکماتشان نوع رسیدگی اینها هم رجوع شده بیک آئین نامه هائی - در تمام شئون اجتماعی در یک موقفی که اعلام کردند این نقطه نظامی است دخالت میکند و حکم میکند یکی از رفقا در شب منزل من بود میگفت که در یکی از نقاط آذربایجان یک افسری رفته اعلان کرده که اشخاصی که دعای حقوقی و جزائی دارند بیاورند من رسیدگی میکنم و احقاق حق بمنایم حالا حق داشته این اعلان را بکنند یا نکنند من نمیدانم در هر صورت این آتاری که ظاهر میشود تولید زحمت برای مملکت کرده است که یکمده زن و مرد و پیر مرد و پیرزن را تبعید کرده اند بخوزستان و بندر عباس و یزد - من هر چه فکر میکنم بچه ترتیب قانونی اینها را تبعید کرده اند نفیهم و حالا آمده اند تقاضای عفوشان را کرده اند آقا مجرم را ما باید عفو کنیم یک بیگانهی را اگر تبعید کرده اند از مراغه آن پیره زنی که کنار کوه بوده نمیتوانسته قنابلت بکنند دیدند این سربار جامه است و این سربار در مقابل قوای نظامی نمیتواند فعالیت بکند

گفتند برود بخوزستان - یک عمل لنو و بی ترتیبی را که انجام داده اند با یک لایحه عفو میخواهند تصویب کنند - بنظر من این عمل صحیح و درستی نبوده ولی چون باید مردم زودتر خلاص شوند من نیامده ام در این لایحه مخالفت و بحث بکنم در اینجا تبصره ای پیشنهاد کردم که آن قانونی که منشاء این بدبختی شده این را لنو بکنید آن موضوعاتی که از خصایص ارتش است فلان تقصیری سرباز کرده تفنگش را بیجهت تسلیم کرده بیکه اینها را خود ارتش رسیدگی بکند ولی آنها را که باید تعقیبات و بازرسی عمومی در این کار باشد تفکیک شود - این رویه ای که آقای گلبدادی گفتند پیش نیاید که یک مردی را در ظرف شش ساعت هم بازرسی و تعقیبات بکنند و هم دادستان ادعا نامه تنظیم بکند و هم محکمه حکم قطعی بدهد و مردک را ببرند معیس - برای نجات مردم این قانونی را که در آنوقع فرس مآزر و در آنوقع فوق العاده و هر ج و مرج گذشته اصلاح بکنیم تا بعد ها مردم راحت بشوند

مخیر (آقای سزاوار) - بنده در این مورد دفاعی نمیخواهم بکنم ممکن است که آن قانون غیر لازم باشد و باید تجدید نظری در آن بشود و همچنین دادگاههای نظامی هم ممکن است که گاهی ایجاد نگرانی بکنند ولی میخواستم از آقای حائری زاده خواهش کنم که جای اصلاح این در این مورد نیست ما اینجا یک لایحه ای آورده ایم برای تبصره مجرمین آذربایجان اگر بخواهیم هر مشکلی را نسبت بقوانین و سایر چیزها را در این ماده واحده حل کنیم بنظر بنده اصل این ماده بآن منظوری که پیشنهاد شده منتفی خواهد شد بنده استدعا میکنم که این را استرداد بفرمایند در موقع دیگر شاید خود بنده هم موافق باشم آنوقت پیشنهاد بفرمایند

رئیس - آقای نخست وزیر

نخست وزیر - بنده البته تردیدی ندارم که یک تألم و تأثری با آقایان دست داده است و در نتیجه وقوع یک حادثه غیر مترقبه ای موجب شده است که این پیشنهاد را فرمودند ولی همین مجلس شورایی در بعضی موارد دیگری منجمله قانون مربوط بحرو کردن اتباع خارجه از واردات قوای مجلس یک پیشنهادی دادند و بدون این که فرصت حتی در طرز جمله بندی آن پیشنهاد باشد تصویب شد و چندین ماه وقت مملکت تلف شد و خود مجلس شورایی بالاخره دیدند آن صورت صلاح آورده پیشنهاد دیگری دادند و تجدید نظر کردند حالا هم خیال میکنم که مشکل اینجاست یک مشکل مهمی هم است که اینطور پیشنهادی را که فرمودند در تحت تاثیر وقایع خارجی است و تألم و تأثری که اینظوری باشد درست مقایر با اصولی است که در تمام دنیا برای قضاوت بیطرفانه دهر امری مقررات است یعنی قاضی در موقعیکه میخواهد تشخیص بدهد یک حقی را از یک باطلی باید خلع باشد از تمام تأثرات خارجی بایستی درست در حال اعتدال باشد و در تحت تاثیر هیچ عاملی نباشد تا بتواند رأی قطعی بدهد (مکی - مثل قضاوت محکمه خسرو رویه؟) حال مجلس شورایی اگر در تحت تاثیر این یک دوواقمه یک رأی بدهد ممکن است اسباب مزاحمت شود

این يك نکته بود که خواستم بمرض آقایان برسانم نکته دیگر اینکه همان قانونی که الان قرائت فرمودند قطعا در موقع مناسبی و بنابه اقتضائی به مجلس شورایی آمده و آقایان هم رأی داده اند اگر بنا باشد بلافاصله یعنی بدون اینکه ما مطالعه بکنیم بیینیم چه چیزی موجب آوردن این قانون شده و اگر بنا باشد که این قانون بدینصورت که مورد پسند معنی آقایان نیست برداشته شود چه چیزی جای آن بگذاریم که مملکت را دچار تشنج نکنیم البته این برخلاف مصالح مملکتی خواهد بود بنا بر این بنده ناچارم عرض کنم این نظری که ایشان فرمودند باید درست مطالعه شود و به بینیم که قانونی که آنروز پیشنهاد شده و لازم بود امروز هم لازم هست یانه و اگر لازم نیست چه چیز ممکن است جایش گذاشت بنده هم موافقم اما اگر آقایان بخواهند اصرار کنند که این ماده بدون هیچگونه رسیدگی خارجی پذیرفته شود الان در این لایحه بنده نمیتوانم موافقت بکنم و ناچارم تقاضا کنم که فعلا این لایحه بماند برای بعد و حتی اگر لازم شد لایحه را پس میگیرم برای این که بتوانم رسیدگی کنم برای اینکه در تحت تأثیر یک وقایعی نمیشود گفت که یک کاری تمام نشده این را کنار بگذارند که آنرا مطالعه بکنیم اگر ضرورتی نداشت بنده میبایم اینجا عرض میکنم که ضرورت ندارد و حذف میکنم اگر باینصورت فایده ندارد و ممکن است صورت دیگری باشد و آن را فایده تر باشد اما اگر اصراری نیست که این قانون امروز بگذرد بنده مرضی ندارم و بنده روی این پیشنهاد مطالعه میکنم و در جلسه آینده عرض میکنم

حائری زاده - چون عده برای رأی کافی نیست اجازه بدهید توضیح عرض کنم

رئیس - بیکر تبه فقط باید توضیح داد - بفرمایند ولی سابقه نشود

حائری زاده - این قانونی که در ۱۳۲۱ گذشته ساعت تقسیم و تصویب و علت آنها معلوم است که در اثر حوادث ورود قفون خارجی باین مملکت و از هم باشیده شدن امور مملکتی در يك زمان فوق العاده معتنج شده اند و این قانون را گذرانده اند و الاقانون معاکمات ارتشی در زمان شاه سابق بوده است باین وصف آمدند و این قانون را گذرانده اند که مملکت ازهم باشیده را دورتر بتوانند سر و صورتی بدهند حالا مملکت بحال هادی برگشته و قشون خارجی در مملکت نیست و دیگر این چنین قانونی امروز مورد ندارد اگر آقای رئیس دولت قول میدهند تا ۲۰ روز دیگر مطالعه بکنند و لایحه لنوش را بیاورند بنده مسترد میکنم

نخست وزیر - بنده مطالعه میکنم و نتیجه اش را عرض میکنم بنده نگفتم که لنوش میکنم

رئیس - آقای حائری زاده رأی بگیریم؟

حائری زاده - اگر ایشان تمهید میکنند پس میگیرم

همین اسفندیاری - اعلام رأی بفرمایند

رئیس - پس گرفتند - پیشنهاد دبگیری قرائت شود

ریاست مجلس شورای ملی - تبصره ذیل را برای الحاق بپایه واحده پیشنهاد میکنم.

تبصره - کلیه اشخاصی که در محاکم نظامی محکوم شده اند یا در آتیه محکوم بشوند میتوانند از حکم صادره درخواست فرجام نمایند در صورت شکستن حکم در دیوان کشور بیکمی از محاکم عمومی برای رسیدگی ثانوی ارجاع میشود.

حائری زاده - حسین مکی.

رئیس - آقای حائری زاده - این وزارتخانه های ما یک محاکمات داخلی انتظاماتی دارند و یک وزارت می داریم که برای محاکمات عمومی است اهم از حقوقی و جزائی - ارتش در اینصورت متعاضد یک رویه ای کم کم اتخاذ کرده است که در تمام شئون اجتماعی دادگستری را هم زیر پا گذاشته است محاکماتی که

۱۵ سال حسن مینویسد معلوم نیست که بجهتینائی است و برای چه حق تمیز هم بآن نمیدهند البته محاکمات نظامی نسبت به خودش هر کاری بخواهند بکنند میکنند از کارهای داخلی خودش است مثل اینکه وزارت دارائی هم یک محکمه انتظامی و وزارت دادگستری هم یک محکمه انتظامی برای خودش دارد ولی یک قسمتهای عمومی است که در این قسمتها اگر کسی محکوم میشود حق تمیز باید داشته باشد خوب حکیم در محاکمات ارتش اگر صبیح داده شده است که حکم قطعی است و اگر شکسته شد این حکم را دیوان کشور رجوع کند بمعنا کم عمومی که لااقل حقوق مردم پایمال هوی و هوسها نشود

رئیس - آقای حاذقی

حاذقی - و قتیکه یک اجتماعی دچار بی نظمی میشود در تمام شئون اجتماع آثار و علائم بی نظمی مشاهده میشود. الان مجلس شورای ملی در یک

مرحله است برای گذراندن یک قانونی که یک جلسه از نظر اصول کافی بود. الان چندین جلسه وقت صرف کرده و پیشنهادهایی که هر کدام بجای خودش قانونی است و یک قانونی را نسخ میکند و یا یک قانونی را وضع میکند آقایان بدون رعایت نظامات مجلس پیشنهاد میکنند هم وقت مجلس صرف میشود هم منظور تأمین نمیشود. آقای نخست وزیر موقعی که میخواستند این لایحه را بمجلس بدهند یک جلسه خصوصی تشکیل دادند مشورت کردند و بعضی ها هم گفتند که جلسه خصوصی لازم نبود و این یک حرف صبیح و صریح و روشنی است و مورد عقیده مردم و مجلس هم هست این را به مجلس بدهید فرقی ندارد آقایان موافقت کردند ولی از آن روز باینطرف الان سه ماه است این لایحه جزء دستورات و الان آقایان نمایندگان آذربایجان که بیشتر واقف اوضاع هستند مکرر در مکرر خواهش کردند استدعا کردند که مجلس شورای ملی این لایحه را تصویب کند که بوقع مورد استفاده قرار گیرد آقایان نوشداروی بعد از مرگ چه فایده ای دارد؟ و قتیکه این بیچاره ها و بدبخت ها در زندانها و منازق بد آب و هوا مردماند این چه عفتی است؟ این چه مساعدتی است که مجلس شورای ملی بآنها میکند؟ این پیشنهادهایی که جناب آقای حائری زاده و آقای مکی فرمودند همه اینها یک قانونی است همینطور که آقای نخست وزیر اینجا فرمودند این محتاج بمطالعه و تحقیق است تمام مسائل را که میشود اینجامترا کم کرد بفرض اینکه این نظر آقایان صحیح باشد این خودش یک مجرای دیگری دارد که باید رسیدگی شود تا از روی وجدان راحتی بآن رای بدهیم استدعا میکنم که این پیشنهاد پس گرفته شود و

آقایان پیشنهاد دیگری نفرمایند تا امروز این لایحه تصویب شود و در جلسه دیگر بودجه کل مملکتی مطرح شود

رئیس - عده برای رای کافی نیست

مکی - اجازه میدهید یک توضیح کوچکی عرض کنم... آقای کسی بمعنا کم نظامی اعتماد ندارد (یکی از نمایندگان - آقای توهین نکند) آقای اینک توهین نیست که برود بدیوان کشور اعتماد به محاکم نظامی نداریم. در کرمانشاه ۲۰ نفر ۲۰ نفر را جلو توپ و طیاره میکندارند آنوقت میکوبند اعتماد داشته باشید...

رئیس - آقای وزیر دادگستری

وزیر دادگستری - یک لایحه ای فرار بود آقای وزیر چنگ بیارود راجع بمعنا کمات قشونی و فرجام آن این موضوع چیزی نیست که بادوسطر و یک تبصره موضوعهای فرجامی را بشود گنجانند این موارد دارد، شقوق دارد بایستی آن لایحه که آمد آقایان هر نظری که دارند پیشنهاد بفرمایند آنوقت بسته است بنظر مجلس (احسن است)

۳ - موقع و دستور جلسه بعد ختم جلسه

رئیس - عده ۷۲ نفر است کسی هم در خارج نیست و اینهم محتاج برای است. با روز شنبه از آقایان کسی مخالف نیست؟ (گفته شد یکشنبه) پس جلسه روز یکشنبه ساعت هشت و نیم دستور هم لایحه هفو عمومی و بودجه...

مکی - آقای روز استیضاح هم باید معین شود.

(مجلس سه ربع بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت